

اندازه‌گیری و مقایسه درجه رشد حامی فقرا در کشورهای اسلامی

داود بهبودی* ، محسن اعلائی حیدرانلو** و حسین پناهی*

تاریخ وصول: ۱۳۹۷/۱۱/۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۱۱

چکیده

فقر یکی از اصلی‌ترین عوامل در طول تاریخ می‌باشد که جامعه بشری با آن روبرو بوده است، رشد بالای اقتصادی در دهه گذشته ایده‌ای مبنی بر اینکه رشد می‌تواند به کاهش فقر در جهان منجر شود رایج شد و قبل از غالب شدن رشد حامی فقرا بر تفکرات توسعه‌ای بود و در دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ اغلب تفکرات توسعه‌ای در ارتباط با رشد و فقر، تفکرات رشد سرریز نیز بود و بعد از آن اغلب فکر می‌کردند که رشد منجر به افزایش فقر می‌شود که این تفکر توسط بهاگوانی در سال ۱۹۸۸ در شرایط انقلاب سبز پدید آمده بود اما در دو دهه ادبیات توسعه‌ای در پیرامون رشد حامی فقرا گسترش پیدا کرده است. نابرابری هم به اندازه رشد از اهمیت برخوردار است زیرا افزایش نابرابری منجر به افزایش فاصله طبقاتی در جامعه می‌شود و می‌تواند باعث عدم بهبودی وضعیت فقرا در جامعه شود و از آنجا که فرضیه کوزنتس بیان می‌دارد که رشد در مراحل اولیه منجر به افزایش نابرابری می‌شود تا زمانی که کشورها به یک درآمد متوسط دست یابند، بنابراین رشد زمانی حامی فقرا خواهد بود که در کنار کاهش فقر به کاهش نابرابری هم کمک کرده باشد. در این مقاله ارتباط بین سه مفهوم توسعه یعنی فقر، نابرابری و رشد را با استفاده از شاخص‌های رشد حامی فقرا (شاخص کاکوانی و پرنیا (۲۰۰۰) و کاکوانی و سان (۲۰۰۳)) در ۹ کشور اسلامی مورد بررسی قرار گرفته که از آخرین داده‌های در دسترس پایگاه اطلاع رسانی PovalNet و پکیج توزیعی تحلیلی استاتا استفاده شده است. هدف اصلی این پژوهش بررسی ماهیت رشد بدون در نظر گرفتن عوامل تعیین کننده رشد است. نتایج بدست آمده برای کشور قزاقستان (۲۰۰۱-۶)، ۱۰-۲۰۰۶ و ۲۰۱۵-۱۰ نشان می‌دهد که رشد منجر به کاهش فقر و همچنین به طور واقعی نابرابری را بین فقرا و اغنیا کاهش داده است، که نشان دهنده رشد قویاً حامی فقرا در این کشور می‌باشد. همچنین تاجیکستان (۱۹۹۹-۲۰۰۴) بیشترین کاهش فقر را تجربه کرده است. نتایج نشان می‌دهد ماهیت رشد در کشورهای تاجیکستان (۲۰۰۹-۲۰۱۵) و ترکیه (۲۰۰۲-۲۰۰۶) که رشد مثبت تجربه کرده‌اند با اندازه‌گیری شاخص‌های مختلف فقر، فقرزا بوده و در کشور ایران در دوره ۲۰۰۶-۲۰۱۴ با استفاده از شاخص رشد حامی فقرا (PPGI) و نرخ معادل رشد فقر (PEGR) به ترتیب فقرزا و

* استاد اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

** کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه ریزی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
(نویسنده مسئول)

(m.alaei.hydranlv@gmail.com)

*** استاد اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

حامی فقرا بوده است. به طور کلی نتایج تحقیق نشان داد که نمی‌توان رشد را در کشورهای اسلامی به طور نسبی حامی فقرا دانست. اگر رشد حامی فقرا با شاخص‌های مختلف فقر اندازه‌گیری شود نشان می‌دهد، افراد نزدیک خط فقر نسبت به افرادی که دورتر از خط فقر (فقیرترین فقرا) زندگی می‌کنند از منافع بیشتر رشد، بهره‌مند خواهند شد.
طبقه‌بندی *JEL*: O53، I32، D63

واژه‌های کلیدی: فقر، رشد حامی فقرا، نابرابری، *DASP*